

A Kisebbségi Önkormányzatok „Új” kézikönyve

A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatallal közösen ez év októberében mutatta be a *Kisebbségi önkormányzatok kézikönyve* című kiadványt, amelyet első ízben hét évvel ezelőtt jelentettünk meg. Újabb kötetünk közreadását azonban nem csak, sőt nem elsősorban az idő múlása tette szükségessé, bár az eltelt évek számos tapasztalattal gazdagítottak mindnyájunkat. A fő ok mégis a közvetlen kisebbségi joganyag, – azaz maga a kisebbségi és kisebbségi választási törvény, és a közvetett – például az egyenlő bánásmódról szóló törvény – jelentős megváltozása volt. Különösen e területen nagy jelentőségű az EU-hoz való csatlakozással együtt járó jogharmonizáció.

Amit igyekeztünk megőrizni az előző kiadványból, az a világos, logikus szerkezet, a jogban nem jártas olvasó számára is könnyen követhető nyelvezet és az egyes rendelkezések példákkal való illusztrálása, a könnyebb értelmezés és alkalmazás kedvéért. Reméljük, hogy a Tisztelt Olvasó tapasztalatai igazolják majd törekvéseinket. Nem változott a célközönség sem. Kézikönyvünket elsősorban gyakorló kisebbségi képviselőknek, civil szervezetek tagjainak, (kisebbségi ügyeket intéző) közigazgatási szakembereknek, politikusoknak szántuk. Előbbieknél szinte folyamatos a „megújulás”, azaz a személyi kör választásról-választásra nem jelentéktelen mértékben változik, az újonnan megválasztottaknak pedig különösen nagy szükségük van a könnyen hozzáférhető ismeretekre. Az utóbbiak esetében szintén van némi fluktuáció, de az új joganyag mindig együtt jár értelmezési, alkalmazási nehézségekkel, ami önmagában is indokolta volna e kiadvány megjelentetését.

A kötet abban a tekintetben is „hagyománytisztelő”, hogy megírásában közösen vettek részt a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (NEKH), valamint a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosának munkatársai, a megjelentetéshez

szükséges anyagi eszközöket pedig ezúttal is a NEKH bocsátotta rendelkezésre.

A tartalmi változások természetesen a már említett új vagy módosított jogszabályokkal magyarázhatók. A legnagyobb horderejű újdonság a kisebbségi választójogot érinti. Hosszas – általunk is folytatott – küzdelem után végre sikerült kiküszöbölni az *Alkotmány* szövegében (68§ (4) és 71§ (1) bekezdés) rejlő ellentmondásokat és érvényt szerezni annak az egyébként magától értetődő szabálynak, hogy *kisebbségi önkormányzatokat a kisebbségek* (és csak a kisebbségek maguk) *választhatnak*. A kisebbségi választói névjegyzék bevezetése ezt szolgálja. Igaz, ha a törvényhozó az általunk javasolt (szintén magától értetődő) eljárást elfogadta volna, ha biztosította volna az érintett közösségek részvételét az eljárásban, akkor ez a garancia valóban létre is jött volna.

A hosszas előkészítés után 2004-ben hatályba lépett *egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról* szóló törvény (2003. évi CXXV. törvény) jelenti a másik nagy horderejű tematikai bővítést. A törvény végre, legalábbis kísérletet tesz arra, hogy az Alkotmánynak az egyenlőségről szóló rendelkezései, az elvont alkotmányos normák szintjéről leszállva, a mindennapi gyakorlatban is alkalmazható jogtételekké váljanak, egyben eleget téve az EU több (43/2000, 78/2000) ilyen tárgyú irányelvének. Ennek a teljesen új szabályozási körnek a beemelése a kézikönyvbe részben azért is indokolt, mert az érintettek elsősorban ebből a körből kerülnek ki (főként a romák) részben azért, mert itt az újdonság nemcsak a törvény szövegében, hanem sokkal inkább a gondolkodás-alkalmazásmódban, szemléletben rejlik, ami az összes jogalkalmazótól (közigazgatás, igazságszolgáltatás) egy tanulási, elsajátítási folyamatban való részvételt követel.

A könyv kilenc fejezete átfogó képet nyújt a kisebbségi önkormányzati rendszer sajátosságairól, részletesen bemutatja a települési kisebbségi önkormányzatok létrehozásának, jogállásának, működésének, gazdálkodásának jogi hátterét. Külön fejezetek foglalkoznak a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok jogállásával. A kisebbségi identitás vállalásával kapcsolatos szabályok, valamint a hátrányos megkülönböztetés fogalma és a jogorvoslati lehetőségek ismertetése szintén fontos fejezetek. A kiadvány elkészítésében részt vevő munkatársak külön irat- és határozat mintatárát állítottak össze a kisebbségi önkormányzatok adminisztratív jellegű feladatainak megkönnyítése céljából.

Reméljük, sikerült a kézikönyv elkészítésével kapcsolatos célokat, legalábbis megközelíteni, és e kötet hasznos segítség lehet a kisebbségi joganyag gyakorlatba való átültetéséhez.

Dr. Kaltenbach Jenő